Трибуна вільного українського слова на вільній американській землі.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Адреса Редакції і Адміністрації: "Svoboda", 81-83 Grand St., Jersey City 3, N. J. Телефон: BErgen 4-0807, 4-0237. Телеф. УНО: BErgen 4-1016

РІК LX. Ч. 214. ДЖЕРЗІ СИТІ І НЮ ЙОРК, П'ЯТНИЦЯ, 15-го СЕРПНЯ 1952. П'ЯТЬ ЦЕНТІВ — FIVE CENTS No. 214. JERSEY CITY and NEW YORK, FRIDAY, AUGUST 15, 1952. VOL. LX.

ФЕДЕРАЦІЯ ПРАЦІ ЗАПРОШУЄ З ПРОМОВАМИ КАНД. НА ПРЕЗИДЕНТА

Атлантік Сити. — Виконна рада Американської Федерації Праці, що відбуває тут своє зібрання, вирішила змінити свою традиційну засаду непідтримування жадного кандидата на президента Злучених Держав і заявитися за одного з них під час теперішніх виборів. Після того рада схвалила запросити президента Трумана, як теж і кандидатів на президента при наступних виборах, тобто ген. Д. Двайта Д. Айзенгавера, як республіканця й губ. Адлея Е. Стівенсона, як демократа з промовами на річну конвенцію, яка почнеться в Ню Йорку в понеділок 15 вересня. Ця друга постанова теж вказує на зміну в політиці А.Ф.П., бо від часів президента Вудро Вілсона жаден президент не промовляв на конвенціях федерації, ані теж не запрошувано жадних кандидатів на президента з промовами. Пляни федерації на конвенцію такі: першого тижня мали б виголосити промови президент і обидва кандидати, а щойно другого тижня екзекутивна рада запропонує підтримку котрогось кандидата, однаке рада не буде діяти тоді як уряд А.Ф.П., тільки як Ліга Політичного Освідомлення, що існує при федерації. Пропозицію, запросити кандидатів на президента, поставив перший віцепрезидент А.Ф.П., Метю Волл, а його підтримав Дейвид Дубінский, голова юні робітників жіночих одягів. При голосуванні всі члени ради, за виїмком одного, голосували прийняти цю пропозицію.

З Вашингтону повідомлено, що през. Труман і губ. Адлей Стівенсон почнуть передвиборчу кампанію Демократичної партії на День Праці, тобто 1 вересня, промовами в двох важливих осередках, а саме президент виголосить промову в Милвокі в год. 8 ввечорі, а губ. Стівенсон в Дітройті, в сам південь. Поялися теж чутки, що президент запросить ген. Айзенгавера до Білого Дому, щоб освідомити його про міжнародне положення так, як це зроблено з губ. Стівенсоном.

Приймають старших робітників до праці

Вашингтон. — Д-р Джан Р. Стілман, діючий директор Оборонної Мобілізації, видав резорядок до керівників, зайнятих оборонною продукцією, щоб вони кермувалися як засадою своєї політики і приймали до праці більше старших людей ніж це бувало досі. Дотепер радше приймали молодих людей, не зважаючи на те, що кількість осіб у віці між 16 і 34 роком життя постійно маліла від 1900 до 1950 р. Проблема робітників, що покінчили 45 років життя або старших, двояка: перше, ці старші люди поважніше ставляться до зайняття, яке дістануть і стараються його втримати; друге, це примусова відправа з роботи в якімсь віці. Д-р Стілман твердить, що країна потребуватиме 3,500,000 нових робітників з кенцем 1953 року для доповнення бажаної оборонної й цивільної продукції й тому старші віком люди становлять важливу резерву робучої сили.

З уваги на те, директор дораджує керівникам і юніям, щоб вони не дуже обстоювали перехід на пенсію після якогось віку, а старалися притримувати робітників при роботі поза їхній пенсійний вік, якщо вони виявляють відповідну працездатність. Інакше це велика витрата робучої сили, якої країна дуже потребує.

Втікачі з Чехословаччини прибувають до ЗДА

Вашингтон. — Державний департамент сповістив, що у суботу прибувають до ЗДА 44 втікачі з Чехословаччини, які надіються розпочати нове життя в прибраній батьківщині. Це лише маленька група з-поміж 20 тисяч свіжих втікачів з-поза залізної заслони, що перебороли всі труднощі переходу міжпостережного кордону, вирвалися на волю й перебувають тепер в західній Европі. Серед 44 втікачів є родина Оляряк з Братислави, що обдуривши прикордонну комуністичну сторожу, на джіпі-амфібії переплили ріку Мораву. У цій групі знаходиться також Іван Плугар, бувший студент Карлового університету в Празі, що втік, зробивши підкоп, з табору примусової праці. Він був засуджений на 15 років тяжкої праці при добуванню урану.

Канадійці відзначили українського автора

Торонто, Канада. — З поінформованих джерел довідуємось, що відомий наш публіцист М. Приходько був найменований почесним членом „Інтенешенел Марк Твейн Сосаєті", великої організації, що має в своїм складі тисячі членів, між ними таких визначних осіб, як прем'єр Черчил, ген. Айзенгавер, маршал Монтгомері, кентерберійський єпископ та багато інших. Почесне членство в цьому товаристві признано п. Приходькові за його останню книжку „Один з мільйонів", видану англійською мовою у видавництві Літтл Бравн, та яка мала великий і дуже прихильний відгомін теж в Стейтах.

12 КОМУНІСТИЧНИХ ЯЧЕЙОК В НЮЙОРКСЬКИХ ШКОЛАХ

Ню Йорк. — Сенатська підкомісія внутрішньої безпеки виявила, що в 1949 р. існували в нюйоркських середних школах щонайменше дванадцять студентських організацій, які розгортали свою діяльність на інші громадські кола. Про ці організації знали учителі, які симпатично ставилися до комуністичного руху і вони заохочували учнів витривати в своїй діяльності. При цій нагоді сенатська підкомісія виявила, що комуністи почали від кількох років просякати організацію хлопчачих скавтів Америки, щоб наставити патріотичну молодь до сприймання комуністичних доктрин. Подробиці про ці комуністичні затії виявив голова підкомісії, сен. МекКарран, який переводив слідство в Ню Йорку в 1951 р. і переслухував свідків. Свідки зізнали, що комуністичний рух серед шкільної молоді був під опікою комуністичної фронтової організації, звісної під іменем „Амерікен Ют фор Демократі" і другої подібної, що мала назву „Ди Йонг Прогресив оф Америка", яка повстала в 1948 р. і прийшла на місце першої. Головним опікуном молодечого комуністичного руху був учитель Юджін Джексон зі школи Семюл Тілден Гайскул в Брукліні. Другий учитель, що підтримував цей рух, це загально звісний Луї Джаффе. Підкомісія вичислила поіменно всі школи і кількість учнів, що належали до комуністичних молодечих організацій.

ІРАКСЬКИЙ КОРОЛЬ НА ВІДВІДИНАХ В ЗДА

Іракський король Фаісаль II відбуває тепер поїздку по Злучених Державах, головно з метою познайомитись з американськими методами штучного наводнювання. Під час побуту в Ню Йорку, король з подивом показує свому сопутникові на Емпайр Стейт Билдінг, найвищий будинок в світі.

АДМІРАЛ КІРК ОЧОЛИТЬ АКЦІЮ ПСИХОЛОГІЧНОЇ СТРАТЕГІЇ

Ню Йорк. — Бувший посол ЗДА в Москві, адмірал Алан Кірк, що тепер керує Американським Комітетом для визволення народів Росії, рішенням президента Трумана, очолюватиме, як директор, Раду Політичної Стратегії. Нове становище адмірал Кірк має перейняти вже наступного місяця. Його попередник на цьому становищі, д-р Аллен отримує пост канцлера Каліфорнійського Університету в Лос Анджелес. Акція Політичної Стратегії проваджиться під наглядом Ради Національної Безпеки й має завданням устійнювати й об'єднувати політику ЗДА в ділянці психологічної стратегії відносно Совєтів й усієї комуністичної пропаганди. Зокрема вказівками адм. Кірка керуватимуться найрізніші агенції, як Голос Америки й ін. Під час другої світової війни Кірк командував морськими силами ЗДА при наступі на Сицілію, після чого в 1946 році залишив свою службу у фльоті. Потім він був морським аташе ЗДА при посольстві в Лондоні та послом в Бельгії і Москві.

Обіймаючи своє становище, адмірал Кірк дістав заповнення від значної кількості російських і неросійських скитальчих організацій, що вони будуть працювати разом через „Радіо Визволення", яке тепер будується коло Мюнхену, щоб передавати радієві вісті в російській, українській та інших мовах. Кіркові теж удалося частинно — як пише Ню Йорк Таймс — „залікувати розлам між групами, що хочуть співпрацювати разом і українськими вигнанцями, які до цього часу засуджували зусилля Американського Комітету на тій підставі, що він допомагає великоросійському імперіялізмові". Н. Й. Таймс твердить, на підставі інформації з джерел „тісно зв'язаних з проблемою об'єднання груп втікачів з-під Совєтів", що зусилля адм. Кірка в тому напрямку мали деякий успіх та що Кірк „поклав солідні основи для свого наступника, якого досі ще не призначено". З поінформованих джерел повідомляють, що тим наступником буде правдоподібно „якийсь визначний американський знавець Совєтського Союзу". При цій нагоді повідомлено теж про поворот з Европи Ісаака Дона Левіна, колишнього заступника адмірала Кірка, який продовжуватиме свою працю для Комітету в Америці. Наступником п. Левіна на пості заступника голови Комітету в Европі буде Овтіс П. Свіфт, колишній директор американської допомоги для Китаю і спеціяльний представник сен. Герберта Лімена, коли цей був головою УНРРА. Свіфт вже є в дорозі до Европи, щоб обняти свої нові обов'язки.

Прага не звільнить Овтіса навіть за грошеву оферту

Вашингтон. — Чехословаччина відкинула компромісову пропозицію Злучених Держав, щоб випустити на волю американського журналіста Вільяма Н. Овтіса в заміну за зворот грошей з колишнього контракту, на підставі якого Америка мала продати Чехословаччині фабрику заліза за ціну 17,000,000 долярів. Цей контракт був заключений ще заки комуністи загарбали Чехословаччину, уряд якої заплатив Америці згадану готівку. Коли в Празі прийшов комуністичний режим, ЗДА відмовилися вислати фабрику до Чехії і продали її підприємцеві в Німеччині. Коли празький комуністичний уряд арештував кореспондента американської пресової агенції „Асошіейтед Пресс", а суд засудив його „за шпигунство" на 10 років тюрми, комуністи натякали, що вони звільнять Овтіса за зворот вплачених 17,000,000 долярів. Америка погодилася поставити гроші в треті руки, заки буде наладнана претенсія Америки за забрані комуністами американські мастки в Чехословаччині. Одначе празький уряд зажадав прямого звороту Америкою 17,000,000 долярів, коли не може доставити фабрики, і щойно тоді буде говорити про звільнення Овтіса.

Попередження про російську небезпеку ще в 1945 році

Вашингтон. — Республіканець з Вашингтону, сенатор Г. Кейн опублікував в доповненнях до конгресового рекорду цікавий документ з 1945 року, що його виготовила військова тайна розвідка й в якому вказано на намагання Совєтів підкорити Корею та подано пораду стримати комуністичні зазіхання на Китай рішучими заходами. У документі стверджено, що Росія, ще під час війни, діяла на свою користь в ділянці китайської політики, хоч це суперечило інтересам ЗДА на далекому сході. Комуністичний китайський рух був керований Москвою і він діяв менше на шкоду японцям, ніж національному урядові Чан Кай-ші. Далі документ вимагав створення вільної Кореї та приєднання до Китаю Манджурії, Формози й ін. провінцій, щоб не допустити поширення совєтських впливів через їхніх сателітів над більшою частиною далекого сходу. Цей документ був виготовлений місяць перед перемогою й п'ять місяців після поступок у Ялті, які спонукали Росію виступити проти Японії.

АЙЗЕНГАВЕР ЗА ДОПОМОГУ ПОНЕВОЛЕНИМ КРАЇНАМ НА СХОДІ

Денвер. — Ген. Двайт Д. Айзенгавер, республіканський кандидат на президента Злучених Держав, заявив, що, якщо б він був президентом, то змагав би до цього, щоб Злучені Держави прийняли як ціль своєї мирової політики „повернути поневоленим країнам Европи право свобідно й чесно вирішити свою долю й власну форму правління". Цю заяву проголосив генерал після покінчення конференції з конгресменом Чарлсом Дж. Керстеном з Вісконсин, який виявив, що він пред'явив Айзенгаверові плян залишити дотеперішню політику американського уряду „самого стримування" комунізму, а перейти до агресивної програми, яка на далі підтримала б внутрішню революцію в „поневолених країнах поза Залізною Заслоною". Пресовий секретар генерала Джеймс К. Гагерті, опублікував його заяву негайно, а від себе додав: „Заява генерала це не підтримка пляну Керстена. Генерал тільки згадував про становище, яке Злучені Держави мусять зайняти, щоб дати знати поневоленим країнам за Залізною Заслоною, що ми обстоюємо привернення такої форми правління, за яку вони самі голосували б". Керстен виявив, що він рекомендував генералові Айзенгаверові думку, щоб скористати з поправки Керстена до Акту Взаємної Безпеки, в якій передбачена допомога з $100,000,000 для створення збройних частин з утікачів з-поза Залізної Заслони, щоб допомогти в обороні вільного світу, одначе Айзенгавер не прийняв його програми.

Американський секретар армії відбув наради з маршалом Тітом

Блед, Югославія. — Американський секретар армії Френк Пейс, мол., заявив вчора, що він відбув довшу нараду з маршалом Тітом, під час якої Тіто поінформував його про своє рішення вислати югославську військову місію до Греції. Дальші їхні розмови теж відносились в загальному до проблем співпраці між Югославією, Грецією і Туреччиною. Секретар Пейс виразно підкреслив, що він зі свого боку в жодному разі не давав будь-яких коментарів, що могли б означувати американську політику в тій частині світу та що в американській політиці не зайшли жодні зміни відносно того, щоб впливати на югославський уряд та домагатись від нього будь-яких політичних зобов'язань. Цим секретар Пейс заперечив повідомлення італійської преси, що ціллю його відвідин в Югославії є намагання вплинути на Югославію та добитись її військової співпраці в Південній Европі.

Труднощі при розв'язці англійсько-іранського непорозуміння

Лондон. — Поінформовані знавці англійських нафтових справ заявляють, що існує деяка можливість відновити переговори для наладнання англійсько-іранського нафтового непорозуміння. Англія не хотіла б прийняти за базу переговорів останньої пропозиції прем'єра Моссадека, але, мабуть, її зовсім не відкине без попередньої спроби порозумітися з Іраном. Дехто з цих поінформованих знавців гадає, що натиск на полагодження нафтового непорозуміння йде з Вашингтону, де військові кола переконані, що в Ірані народжується велика небезпека зі сторони комуністів. Але англійці вірять, що цю загрозу не можна зліквідувати при помочі зовнішньої фінансової допомоги, тільки треба дбати про те, щоб скріпити протикомуністичні сили партії Національного Фронту в Ірані. Англійці вірять, що прем'єр Моссадек зможе ще якийсь час відсунути повну фінансову кризу країни при допомозі тих резерв золота і чужих валют, якими він розпоряджає, і які можуть вистачити на один рік. Англійці переконані, що чужинна допомога мусіла б бути контрольована іноземними чинниками, щоб вона йшла на ціль, на яку призначена. Прем'єр Моссадек, як передумову нових переговорів з Англією, ставить домагання, щоб Англія наперед згодилася заплатити Іранові 50,000,000 фунтів, які вона винна за нафту.

Японія позичає 68 кораблів від ЗДА

Токіо. — Урядові японські кола повідомляють, що незабаром підпишуть договір про позичку від ЗДА 68 менших воєнних кораблів. ЗДА позичає Японії 18 менших воєнних кораблів та 50 прибережних воєнних суден. Ця позичка важна на п'ять років, а пізніше її можна буде продовжити. Вона відбувається на тих самих засадах, як передача Англії американських нищильників ще перед втягненням ЗДА до світової війни, та пізніших позичок кораблів совєтам під час другої світової війни. Ці американські кораблі позичили були Совєти і віддали ЗДА кілька років тому. Вони стоять тепер у японському воєнному порті Йокошука. Японська преса повідомляє, що Японія розбудовує і свою власну фльоту та в найближчому часі приступає до побудови трьох воєнних кораблів з кляси нищильників. Найбільший з тих новобудованих кораблів-нищильників матиме 2,000 тонн, другий 1,200, а третій тільки 800 тонн. Договір про американську позичку кораблів Японії відбудеться не в рямках найвищих державних чинників.

„Старий Мур" віщує нещастя Совєтам у 1953

Лондон. — Тут уже 255 років виходить альманах під назвою „Старий Мур". Нове його видання на 1953 рік заповідає багато нещасть для Совєтів. Про це там дослівно пишеться таке: „В Совєтському Союзі матимуть місце численні неспокійні випадки, які спричиняться до втрати престижу та зміни політики теперішніх провідників". Та це не всі клопоти, які мав би мати Сталін найближчого року. В січні 1953 р. мають бути якісь підривні дії в Румунії і Болгарії. В березні має вибухнути протиреволюція в Китаю, а в вересні повинна зачатися революція таки в самій совєтській тюрмі народів, так, що положення в Совєтах буде таке „гостре, що ним буде цікавитися ввесь світ". Редактори цього видання віщують самі тільки добрі події країнам, що поза Совєтами. Деякі європейські держави матимуть фінансові клопоти (легко таке віщувати!), віщують також пожвавлення в торгівлі і в промислі в ЗДА та Канаді, договір між ЗДА та Еспанією, заручини княжни Маргарити з якимось шотляндцем, про виїзд президента ЗДА до Лондону на коронацію Єлисавети II. Щоб краще здобути довір'я читачів, цей альманах пригадує, що він віщував минулих років і що з того справдилося. Отже: страйк 1926 р., захват Гітлером Австрії, скинення атомової бомби на Японію, а також абдикацію короля Едварда VIII.

АМЕРИКА РОЗБУДОВУЄ СВОЮ ПОВІТРЯНУ СИЛУ В КОРЕЇ

Вашингтон. — З авторитетних джерел повідомляють, що президент Труман в останньому часі дав потрібні уповноваження до могутньої розбудови американських повітряних збройних сил в Кореї. Безпосередньою причиною цих заходів мала б бути безвиглядність на позитивні висліди переговорів в Панмунджом в справі перемир'я в Кореї й потреба повної приготованости „на кожний випадок" — заявляють з відповідальних авіяційних кол. Безпосереднім завданням авторизованої президентом Труманом розбудови американської авіяції в Кореї є доповнити стаціонованих там приблизно 20 більших авіяційних з'єднань, т. зв. „повітряних крил", до їх повної сили та забезпечити кожне з тих крил відповідними резервами, що мали б виносити коло 50% їхньої сили. Нормальна сила кожного „крила" виносить приблизно 75 літаків, хоча від часу переговорів в Панмунджом ту силу в поодиноких випадках зменшено до 50 літаків. Доповнені будуть переважно з'єднання боєвих літаків. Деяка кількість тих літаків, що мають бути поставлені в резерву в Кореї, вже була призначена для скріплення американських повітряних збройних сил в Кореї. Коментуючи нові заходи, представник авіяції у Вашингтоні заявив: „Кілька тижнів тому ми мали надію на перемир'я (в Кореї). Але вигляди на це перемир'я ніколи не були менші від теперішніх. Правда, в останньому часі не сталося нічого такого, що вказувало б на те, що червоні задумують почати тотальну повітряну війну, але вони могли б і мають до цього силу. Якщоб вони почали несподівану атаку, ми могли б понести втрати. Але навіть коли б ми не втратили ані одного літака, нам були б потрібні резерви, щоб перенести війну назад на комуністичну територію". Тимчасом в Кореї алянтські представники на переговорах в справі перемир'я видвигнули обвинувачення, що червоні загрожують життя взятих ними в полон алянтських вояків, розміщуючи їх в нових таборах, про які не повідомлено ще алянтські командування, ані які не мають відповідних відзнак, щоб охоронити їх перед налетами алянтської авіяції. Це обвинувачення видвигнено в листі голови алянтської делегації ген. Гаррісона до голови ворожої делегації північно-корейського ген. Нам Іля. Саме переговори тепер перервані.

Бельгія скорочує військову службу

Брюсель, Бельгія. — Бельгійський уряд виніс вчора рішення, на підставі якого міліціонери, покликані до дворічної військової служби, будуть звільнювані з неї вже по 21 місяці. Але це не касує самого закону про 24-місячну військову службу, долю якого бельгійський уряд думає остаточно вирішити щойно після того, як справа часу військового вишколу буде узгіднена командуванням европейської армії. Рішення бельгійського уряду було безпосереднім наслідком того, що в цій справі не могли погодитись представники шістьох европейських країн, які належать до европейської оборонної спільноти. На початку цього тижня головний командувач алянтськими збройними силами в Европі, ген. Метью Риджвей, заявив виразно, що військовий вишкіл повинен тривати щонайменше два роки. Два дні пізніше в Парижі відбулись в цій справі наради европейських представників, але вони не дали жодного конкретного результату. З членів европейської оборонної спільноти досі тільки Бельгія мала дворічну військову службу. Тепер вона зрівнюється з Голяндією, де військова служба триває 21 місяць. Рівночасно з Франкфурту повідомляють, що німці обстоюють, аби військову службу в европейській армії скоротити до тільки 18 місяців. Своє домагання короткої військової служби европейські країни вмотивовують недостачею робочих рук в оборонній індустрії.

Еспанська преса заповідає можливість перервання переговорів з Америкою

Мадрид. — Еспанська преса, коментуючи теперішню стадію еспансько-американських переговорів в справі американської господарської допомоги для Еспанії за право користувати еспанськими військовими базами, натякає на можливість перервання тих переговорів, якщо Злучені Держави не приймуть еспанських вимог. Проте, в дипломатичних колах вважають, що ці голоси еспанської преси є радше загальною еспанською реакцією на американську публічну критику режиму ген. Франка та не відзеркалюють фактичного стану на самих переговорах, що почались з американської ініціятиви в квітні цього року.

ВІЙСЬКО ЗДАВИЛО БУНТ РОБІТНИКІВ В ЄГИПТІ

Каіро, Єгипет. — Відділи єгипетської армії були використані вчора в придавлюванні бурхливих демонстраций коло 6,000 текстильних робітників біля Александрії, які підтримували свої домагання більшої заробітної платні і кращої поведінки тим, що почали підпалювати фабрики та нищити машини. Відділ війська покликано щойно тоді, як робітники обкидали камінням та почали бити палицями поліцію, яка намагалась привернути порядок. Під час цих заворушень один поліцай був вбитий, а опісля двох поліцаїв і двох робітників-демонстрантів вмерли від ран в лікарні. По обох боках було десятки поранених. Покликаний з Александрії відділ війська швидко привернув порядок, заарештувавши 80 демонстрантів, між ними їх провідників. Місцева преса подає, що заподіяні під час демонстрації шкоди в фабриці виносять понад один мільйон долярів. Негайно після того головний командувач єгипетських збройних сил ген. Могаммед Нагуіб проголосив в Каїро перестороги „до всіх прошарків населення і зокрема до робітників, що будь-які безпорядки або загрози публічної безпеки вважатимуться актами найвищої зради проти держави, покарання за які кожному добре відомі". Теж прем'єр Алі Магер висловив жаль з приводу того, що мала група робітників, не чекаючи на вислід останніх заходів і намагань уряду поліпшити долю всього населення Єгипту, включно з робітниками, почала створювати безпорядки і неспокої в промислових центрах. Він рівночасно повідомив, що державний прокурор одержав доручення негайно перевести слідство та притягнути до відповідальности перед створеним для таких цілей військовим судом усіх, які провинились в тих безпорядках. Прем'єр заповів, що кари будуть важкі та виконані негайно і безпощадно.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except holidays by the Ukrainian National Association, Inc.
at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J., on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage privided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
На рік	$10.00	One year	$10.00
На пів року	$ 5.25	Six months	$ 5.25
На три місяці	$ 2.75	Three months	$ 2.75
В Джерзі Ситі і закордоном:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$12.00	One year	$12.00
На пів року	$ 6.50	Six months	$ 6.50
На три місяці	$ 3.50	Three months	$ 3.50
Число з понеділка (з англійською частиною):		Monday's issue (the Ukrainian Weakly, English language suppl.)	
На рік	$ 3.00	One year	$ 3.00
На пів року	$ 2.00	Six months	$ 2.00

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає.

Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

ЗЛОЧИНИ

Населення великих американських міст, зокрема Ню Йорку, затривожене і схвильоване загрозливим збільшуванням різного роду злочинів, від вбивства і грабунків починаючи, а на всіляких менших проступках кінчаючи. Цю тривогу викликали головно злочини скритовбивств, часом навіть цілком безглуздих, які трапились в останньому часі. Місцева преса підхопила цю тривогу, почала друкувати обширну аналізу положення в цьому відношенні, а поліційні статистичні бюра проголосили статистику злочинів, порівнюючи їх кількість з попередніми роками.

Положення направду тривожне. У великих містах сьогодні людині небезпечно вийти в сумерку на вулицю, небезпечно їхати підземною залізницею, небезпечно відкривати двері хати, як до них стукають чи дзвонять, не кажучи вже про вечірні прогулянки в міських садах і парках. Положення тим тривожніше, що на кожних три злочини, два з них поповнюють юнаки у віці нижче 20 років життя, як це стверджує одна нюйоркська газета. Причини цих злочинів різноманітні, але переважно бажання здобути гріш на наркотики чи розпусту. До того всього долучується ще й жахливий газард переважно молодих людей автомобілями по міських вулицях та битих шляхах, що в багатьох випадках теж кінчається смертю або важкими покаліченнями.

Місцева преса та інші вияви публічної опінії домагаються від міських управлінь рішучих заходів для захисту населення перед цими зростаючими злочинами. При цьому інтересно, що ці домагання обмежуються переважно до збільшення кількости поліції, але майже не звертається уваги на — по-нашому — найважливіший момент в боротьбі проти злочинів, а саме відповідне виховання молоді та суспільства. Поліція і в'язниці та інші покарання свою чергою повинні поробити всі можливі заходи для припинення або бодай зменшення злочинів, але вони самі цеї страшної і трагічної проблеми напевно не розв'яжуть без всебічної допомоги самого населення та його інституцій. Тут потрібна вже не тільки реформа поліційних департаментів та поліційної служби, але цілої виховної системи, від батьківського дому починаючи а на т. зв. вулиці кінчаючи.

Власне під цим останнім кутом можна мати великі претенсії теж до американської преси. Сьогодні вона б'є на сполох і домагається рішучих заходів проти злочинців, але в тих самих числах газет, зокрема популярних місцевих видавництв, обрахованих на масового і пересічного читача, подибується на перших сторінках та під величезними, сенсаційними заголовками детальні описи і фотографії всіляких злочинів, так якби в місті нічого іншого й не діялось, як тільки самі злочини. В додатку, чим злочин більший і більш макабричний та несамовитий, тим більше уваги приділюється йому в пресі, описуючи його не в такій формі, щоб від нього відстрашити інших, але дуже часто цілком навпаки.

Подібні вимоги можна б мати й до цілої низки інших важливих інформаційних і рівночасно виховних засобів, як радіо, телевізія, кіно, масова література і т. п. Часто мається враження, що власники і працівники цих важливих ділянок суспільного життя дбають тільки про одне: щоб здобути гроші, спекулюючи на найнижчих людських інстинктах та вродженому людині бажанні сенсації, цілком не турбуючись моральними і виховними наслідками таких сенсацій.

Звичайно, забираючи в такій чи іншій справі голос та звертаючи на неї увагу, її в більшій або меншій мірі перебільшується, вже хоч би тим самим, що звертається на неї увагу. Можуть бути теж перебільшені міркування та повідомлення щодо злочинів. Проте, ніколи не можна перебільшувати вимог щодо захисту населення перед злочинами, без уваги на те в якій кількості і в якому характері вони проявляються, як і вимог боротись проти тих злочинів вже в самих їх зародках, які часом мають навіть загальну апробату суспільства.

Документи національного гноблення

У Києві (Держлітвидав, 1951 р.) російською мовою вийшов збірник документів і матеріялів „Перемога великої жовтневої соціялістичної революції і запровадження совєтської влади на Україні". У вступній статті упорядчик збірника С. Королівський пише, що коли в центральній Росії боротьба закінчилась повною перемогою жовтневої революції, то на Україні, в силу ряду причин і, перш усьо, в силу активности націоналістичної контрреволюції, боротьба за совєтську владу набрала найбільш гострого і ускладненого характеру. Большевизм в 1917 р. на Україні не переміг тому, що після розгрому російського Тимчасового уряду владу хотіли захопити органи і сили української націоналістичної контрреволюції в особі Центральної Ради і її Генерального секретаріяту. С. Королівський пише: „Націоналістична контрреволюція стала головною перешкодою на шляху українських робітників і революційного селянства в їхній боротьбі за перемогу великої жовтневої соціялістичної революції на Україні."

Про перебіг російської большевицької революції так розповідає Сталін в статті „Жовтневий переворот і національне питання", написаній в 1918 році: „Революція, розпочата в центрі, не могла довго залишатися в рямках вузької її території. Перемігши в центрі, вона неминуче мусіла була розповсюдитись на околиці. І дійсно революційна хвиля з півночі в перші ж дні перевороту розлилась по всій Росії, захоплюючи окраїну за окраїною. Але тут вона наткнулась на заборолo у вигляду створених ще до Жовтня „національних рад" і обласних „урядів" (Дін, Кубань, Сибір). Справа в тому, що ці „національні уряди" і слухати не хотіли про соціялістичну революцію". Далі Сталін цинічно називає ці уряди імперіялістичними і обвинувачує їх, що нібито ці уряди оголосили війну соціялістичному урядові в центрі Росії.

Не зважаючи на специфічно-зфальшовану термінологію, з цих тверджень ясно видно, що комунізм нам принесли з півночі російські „братішки". Хоч збірник в першу чергу документальний, в ньому бракує прізвищ учасників большевицької революції. Діють якісь абстрактні українські робітники й трудове селянство. Декілька наведених прізвищ переважно російські: Ф. Сергєєв, А. Іванов, Н. Руднєв, К. Ворошілов. Зброя для комуністичних ворохобників на Україні доставлялась з Тули, Москви й інших міст північної Росії. Перший всеукраїнський комуністичний з'їзд рад в грудні 1917 року, що проголосив Україну совєтською республікою, був „скликаний за прямими вказівками і ініціятивою Леніна і Сталіна". З усіх російських політичних партій лише большевики, кинувши демагогічне гасло про самовизначення народів, виявилися спроможними зберегти цілість імперії. І як тепер російська еміграція між Сталіном і розчленуванням СССР вибирає Сталіна, так і тоді російські маси пішли за большевиками. Не передихаючи, вони відразу посунули на підбій інших народів, боячись, що буде пізно, коли новостворені держави зміцніють.

Цікаво відзначити як комуністи трактують гасло самовизначення народів включно з відокремленням. Право націй на самовизначення, твердять вони, залежить від того, хто його реалізує. А реалізувати це право вони залишають лише за собою. С. Королівський пише: „Боячись велетенського революційного впливу Совєтської Росії, Центральна Рада після опублікування Совнаркомом „Декляраціі прав народів Росії" 7 листопада 1917 р. видала III Універсал, проголосивши в ньому створення так званої „Української Народньої Республіки". Цим актом вона прагнула ізолювати український нарід від великого російського народу". Отже справа йшла не так про комунізм і звільнення від капіталістичної експлуатації трудящих, як про продовження панівного становища російського народу. В іншому місці збірника говориться, що боротьба за совєтську владу на Україні була „невід'ємною складовою частиною загальної боротьби всіх народів нашої Батьківщини на чолі з великим російським народом. Повсюди в авангарді боротьби йшов російський пролетаріят."

В збірнику обвинувачується Грушевського, Петлюру і Винниченка за розпалювання національної ворожнечі, шовінізму, ненависти до совєтської Росії і до всього російського, за зображення боротьби українських робітників і селянства за совєтську владу, як боротьби великоросів проти українців.

Очевидна мета збірника доказати тезу Леніна про те, що „при спільній дії пролетаріяту великоросійського і українського вільна Україна можлива, без такої єдности про неї не може бути й мови".

Факт появи в цей час такого збірника говорить лише про одне: про наявність, не зважаючи на заперечення російської еміграції, в СССР національного питання. Досвід минулої війни і сучасні міжнародні відносини примушують Москву рішуче протидіяти і шукати нових, вже незамаскованих форм збереження російської тюрми народів. (ЛЛ)

Іван Кедрин

Сила громадської опінії

Громадська (публічна, прилюдна) опінія, це один із цих ірраціональних чинників, який має величезне суто-реальне і суто-практичне значення. „Людська опінія" це ніби щось невхопне, але водночас це поняття дуже ясне, що його можна окреслити дуже чітко та яке може мати спасенні або трагічні наслідки. Кожна сіра людина в усьому широкому світі, будь-котрої нації і в будь-котрій країні — не раз ставить собі в своєму приватному житті питання, добре формульоване на українському селі: „Що на це люди скажуть?" Коли хтось у своєму приватному житті зовсім не рахується з тим „що люди скажуть", а поводиться так, що вони мають право щось „казати", то за таке філософсько-легковажне ставлення до людської опінії вже не один і не одна гірко заплатили. Це не значить, що у своїй поведінці кожна людина повинна тільки оглядатися на людську думку. Повна духова незалежність людини від її оточення — це свідоцтво її індивідуальности. Але тут, як у всіх справах, треба знати золоту середину: таксамо, як зле жити у вічному страху перед людськими язиками, таксамо зле не звертати на них ніякої уваги.

Трудно дозволити собі на нехтування публічною думкою приватній людині в приватному житті, ще трудніше купцеві чи промисловцеві в торгівлі. Коли „бизнесмен" дістане погану марку в публічній опінії, то робить найкраще, коли зачиняє „бизнес" і відкриває його під іншою фірмою та під зміненою адресою. Це саме діється в усіх професіях. Коли лікар, адвокат, інженер, учитель мають кепську славу, то мусять гірко боротися проти неї і здобувати кращу, здебільша в іншій місцевості серед нових людей. Однак сила прилюдної думки найбільша у громадському житті, внутрі громадянства й у політиці найширшого маштабу. Вся новітня пресово-пропагандивна служба наставлена на виробльовання, опінії, як засобу, щоб осягнути великі цілі. Як у приватному житті є люди, що вміють — інколи без ніякого власного зусилля, а просто дякуючи природним дарам своєї вдачі й зверхньої появи — здобувати собі приятелів, і є такі, що насторожують проти себе ближніх та насправді не мають нікого, що помагав би їм у щасті й нещасті, — таксамо у громадському (політичному) житті є Божі вибранці, що користуються стихійною симпатією, і є такі, що відштовхують від себе. Є такі, що підлещують прилюдній опінії, йдучи за популярними гаслами, є такі теж, що намагаються керувати прилюдною опінією, впливати на неї, іти проти актуальних приманливих вивісок та виховувати маси. Однак рахуватися з прилюдною опінією треба кожному, хто хоче брати активну участь у громадсько-політичному житті, бо ця прилюдна опінія, це вияв кожночасних течій, настроїв, суспільних сил, суспільної структури.

Цікаво, що ті, які найменше рахуються з громадською думкою — праві чи ліві тоталісти (фашизм, комунізм) — витрачують найбільше енергії на впливання на настрої та на панування над опінією. Московські большевики розбудували пропагандивний апарат, як ніодна влада перед ними у всесвітній історії, наставляючи державний апарат на пропаганду. Гітлерівський нацизм тільки наслідував і вдосконалив большевицькі взори. Одні і другі змонополізували всю апаратуру для виробльовання і фальшування опінії, не допускаючи до вияву будь-якої іншої думки. Це один із найприкметніших парадоксів всякої „вождівської" системи, що меншість не рахується з опінією більшости, накидає більшості власну диктатуру та водночас фальшує її думку, представляючи світові й власному громадянству, наче би „ввесь нарід" був у 100% звеличником тієї меншинної диктатури. Найприкметнішою рискою демократії є власне шанування прилюдної опінії та враховування її, як реальний чинник, у всі свої дії.

Живучи в Америці, ми маємо раз-у-раз просто на очах цю величезну силу публічної думки. Страшна в своїх наслідках передчасна демобілізація американської збройної сили буквально на другий день після припинення збройних дій в Европі й Азії сталася безумовно під натиском американської прилюдної опінії, яка жагуче прагнула миру. Нинішня республіканська опозиція, борючись проти Трумэнівської адміністрації, промовчує цей тодішній натиск прилюдної опінії, але не в силі перекреслити історичної правди. На різку зміну американської політики у відношенні до Совєтів вплинула теж прилюдна опінія. Большевицький переворот у Празі викликав просто таке потрясення американською прилюдною думкою, що вся американська політика переставилась на нові рейки. У великій мірі під впливом прилюдної опінії в широкому світі та особливо у східніх народів, през. Труман зареагував війною на замах північно-корейських большевиків (фактично Москви) на південну Корею. Сенатор Тефт програв на республіканській конвенції у Шікаґо у великій мірі тому, бо не потрапив здобути собі публічної опінії. Прилюдна американська опінія натискає на американську демократичну партію зліквідувати затяжний внутрішній конфлікт між „півднем" і „північчю". Американська прилюдна опінія взяла в оборону північно-корейських і китайських полонених перед небезпекою примусової репатріяції і вона в цьому пункті така сильна, що делеґація Об'єднаних Націй в Панмунджом не може поступитися ні на крок.

І в цьому сила демократії: прилюдна опінія негайно реаґує та виявляє незфальшовану волю народу. Проте керівники націй є на те, щоби відрізнювати здорову і правильну реакцію від тимчасових і поверхових настроїв. Коли потурається настроям, то наражується країну на жалюгідні наслідки, як у згаданому випадку з передчасною демобілізацією Америки. Але рахуватися з громадською опінією обов'язково треба, бо в кожній нації є здоровий інстинкт і громадська мудрість рішає в поважних проблемах. Катастрофа совєтів неминуча тому, що вони не рахуються з опінією ні своїх ні чужих народів.

Маймо це на увазі, ми, українці. Не потураймо сліпо громадським настроям, керуймо громадською думкою, працюючи над піднесенням політичної освіти молоді і старших, над поглибленням політичної думки, над зберіганням принципів християнської моралі у прилюдному житті. Але й рахуймося з опінією громадянства, серед якого і для якого живемо.

РОЗВІЮВАННЯ НАКЛЕПІВ

Численні наші противники борються з нами не лише збройно, але й усіма найнеперебірливішими засобами пропаганди. Про це маємо щоденні докази з боку росіян на еміграції, які використовують найнеможливіші фантастичні чутки, щоб оплюгавити наш справедливий і шляхетний рух — боротьбу за волю.

Найрізніші наклепи зустрічаємо й з боку поляків, що особливо підкреслюють в своїй пропаганді участь українців в здавлюванні варшавського повстання, що його підняло населення столиці Польщі у 1944 році проти німців. У загальнім переконанні поляків й у літературі, присвяченій повстанню, постійно зустрічаємо закиди, що повстання здавили українці, які виявили при цьому багато жорстокости.

Відповідальним польським чинникам, звичайно, було відомо, що українці, поза відділом у кількадесят вояків, що ніякого значення не міг мати, ніякої участи у боях за Варшаву не приймали. Тим більше не могли приймати участи в жорстокостях, які дізнавало населення Варшави після капітуляції, бо і ця горстка людей була тоді давно вже виведена й розв'язана. Проте впевненість, що у всьому винні українці тривала дуже довго і триває досі.

З українського боку на ці закиди досі не звертано уваги, бо у польсько-українських відносинах виринули значно поважніші питання, як хочби дискусія про Львів, Варшавський договір тощо.

Одначе до питання про повстання треба було вернутися і добре вчинив Б. Левицький, вмістивши у польськім журналі „Культура", ч. 6 за 1952 р. статтю „Українці й ліквідація Варшавського повстання".

Автор, ствердивши, що існують ділянки, про які оминають говорити й розглядати яких вимагається велика відвага, застерігшися, що він „далекий від того, щоб запевняти, що українське конто у відношенні до поляків під час німецької окупації чисте", переходить до джерельного розгляду участи українців у боях під час повстання. Загальне ствердження автора,—що в ліквідації варшавського повстання „брала участь низка військових неціменьких з'єднань, що їх . . . чутка розголосила, як українські".

Як тепер вже безсумнівно ствердженo, назвою „українці" населення Варшави окреслювало бриґаду Камінского, що тоді знущалась з мешканців Варшави. Бриґада Камінського була зорганізована в 1942 році з совєтських полонених на сході. Сам Камінский народився 1896 року в Познані. Мати його була німкеня, — батько — поляк. Виріс і жив Камінский в Росії і у 1942 році дістався до німецького полону під Орлом, як капітан резерви совєтської армії. Його походження й ініціятивність врятували його від долі совєтських полонених і він дістав доручення створити відділи для боротьби з партизанським рухом. Свої відділи він назвав „Російська визвольна народна армія" РОНА, що з неї потім розвинулась РОА.

Один з полків цієї армії в 2,500 вояків, саме т. зв. бриґада Камінского, під час повстання у Варшаві був підпорядкований генералові фон Бах-Залевському, що керував облогою Варшави. Цей генерал пізніше, вже бувши польським в'язнем у Варшаві, написав подрібне справоздання про варшавське повстання, яке тепер розглядається як цінне історичне джерело тогочасних подій. Ген. Бах стверджує, що грабунки й ґвалтування були прикметні бриґаді Камінского. Сам Камінский ніколи не забороняв своїм воякам бешкетувати, а часто особисто їх заохочував. За всі ці злочини, німці — потаємно від його вояків — пізніше його розстріляли. Бриґада брала участь у боях за Варшаву, проте, за ґадкою ген. Баха, вона більше звертала увагу на грабунки, різні злочини та піяцтва ніж на воювання.

Окрім бриґади Камінского, ген. Бах згадує про „козаків 9 армії, які належали до армії Власова й складались з батальйону піхоти й п'ятьох ескадронів кінноти. Цей відділ був вжитий для замкнення передмістя Варшави, Жолібожа, й творив на заході Варшави другу, за фронтом, лінію".

Поза цими відділами, як подає Б. Левицький, у боях за Варшаву німці вжили дрібні відділи азербайджнців, калмиків і туркестанців, що квартирували тоді в околицях Варшави й що їхнє загальне число не пересягало пів тисячі. Про ці відділи, як і про українців, ген. Бах не згадує, настільки вони були незначні численністю й активністю.

Автор статті, серед тих, промовчаних німецьким генералом, відділів називає також дві сотні т. зв. „Українського Леґіону", що був створився у 1943 році на Волині. Під час варшавського повстання ці сотні „на Чернякові зайняли становища проти армії Рокоссовського. По п'ятьох тижнях боїв з армією Рокоссовського, їх відтягнули до Кракова". Далі автор згадує, що ці відділи, за відмову брати участь у діях проти польських повстанців, були роззброєні, а їхній провід розстріляний.

Автор спростовує поширене серед поляків твердження і запевняє, що воно побудоване на непорозумінні. Як ілюстрацію він наводить твердження одного свого знайомого, який оповідав, що його жінку дванадцять разів зґвалтували українці й, як прикмету тих вояків, подав, що вони „мали скісні очі".

Проте автор добачає, що об'єктивна правда потроху розвіває пересуди й наводить на це цитату з „Бюлетеню Головної комісії розсліду німецьких злочинів у Польщі", т. I, 1946 р., де сказано: „. . . відділи т. зв. армії Власова, створені з полонених совєтської армії (у варшавській термінології - їх визначувано переважно назвою „українців")". У інших польських публікаціях теж є спростовання поширених досі тверджень напр., де описується „поразку відділу РОНА, що його помилково називали українцями".

Стаття Б. Левицького визначається далекосяглою об'єктивністю, хоч вона й не позбавлена незначних неточностей, які не змінюють її ваги. Але вона не пробує відшукати джерел так трагічної історичної помилки у співвідношенні двох сусідських народів.

Які ж причини, що найстрашніші злочини, що їх над польським народом доконують кожночасні його окупанти, польска громадськість приписує українцям?

(Закінчення ві стор 2-ої)

Іван Смолій

БУДІВНИЧИЙ СОНЯШНОГО ПРОСПЕКТУ

(Оповідання)

(1)

Його бачили часто, як проходив поволі Соняшним Проспектом. Ще здалеку легко було запримітити високу постать у сивому піджаку, у коротких до колін англійських штанях з білими панчохами нижче них та з кашкетом на голові. А зблизька вже бачилося гладко голене, худощаве обличчя з гострим, вірлиним носом, і сірі пронизливі очі.

Він залюбки зупинявся під час своїх частих проходів у тому місці, де ніби зійшлося два світи. Позаду, в кітловині сіріло притрушене пилюгою, почорніле, старовинне місто. Тисячі дімків стовпилися там на вузькому просторі, тісно обступаючи ратушу. Вузькі вулички вилися химерно між дімками, проскакували кам'яні брами з бійницями, пнулися вгору, під замкові башти. Між ними ваговито стояли муровані храми з грубезними мурами, примурками, з вежами, обліпленими барокковими прикрасами, вежичками і курантами, звідки линула музика розспіваних дзвонів, як тому багато років.

А попереду яснів, зеленів під сонцем Соняшний Проспект. Рядочками біліли чепурні дімки і більші бльоки нової дільниці. Зелень дерев оточувала їх знизу вінцями, заглядала каштановими свічами у вікна, а білі масиви з сотнями вікон пнулися ще вище дерев. Ліниво розлягшися на лавочках у тіні дерев між бльоками дрімала пестра публіка. Дітвора в мальовничих, літніх одягах, осмалена на сонці, облітала вихром по доріжках, сполохувала голубів біля водограю і сама голубним стадом перелітала на площу ігор і розваг, між купальні басейни, гойдалки.

Людська пам'ять коротка й невдячна. Навіть подумати ліньки, що ось тут ще недавно сотні людей рилися в землі, здвигали залізні споруди, зносили мільйони цеголок по хитких риштуваннях, під дзвеніння кайлів мулярів. Як дбайливо проводили техніки по цьому організмі життьові аорти, водопроводи й каблі. Як вершили бляхарі радісним гимном молотків стрункі будівлі, а чародії столярі наповняли порожні очиці вікон і брам лискучим склом, складками коштовного дерева. Як росла на людських очах і чепурилася ця оселя, гордість міста.

Химерна пам'ять метушливої й дрібничкової модерної людини. Людський труд знеосіблено, забуто. Швидко забуто б і про самого творця Соняшного Проспекту, коли б не його дивне життя, коли б не щораз нові події, що наповняли сторінки преси сенсаційними повідомленнями.

І коли високий, худий пан у сивому піджаку й кашкеті, в англійських штанях проходив тепер Соняшним Проспектом, лінива публіка прокидалася з дрімоти. Його проводили зором. Оце Зубер пішов. Син одинак кинув його недавно, лишив родичів, подавшися кудись у світи. Оце Зубер!

Тепер, уже по роках, складала пам'ять колективу до купочки події з його життя, а їх, чим далі в минуле, було менше й доводилося доповнювати їх фантазією.

Зубер прийшов до цього міста давно. Десятків три мабуть. Звідки прийшов, ніхто й не знав. Десь із півдня. На цьому місці, де сьогодні Соняшний Проспект, тягнувся глинястий шлях, горбки з вовчими долами, смітники, що їх походження сягало середньовіччя. Ґрунт був цеглястий, площа простора, невпорядкована, що прибавляло містові досить турбот і терпких завваг у пресі. Площу поділено на парцелі по незвичайно низьких цінах. Але ніхто не купував їх. Місто тиснулося в кітловині, в тісних середньовічних вуличках, між соборами, і не мало сили вийти на простори.

Коли Зубер набув тут першу парцелю і вибудував чепурний дімок, що онде на початку Соняшного Проспекту, ніхто ще й не чув про цього пришельця. Місто дало йому радо кредиту на матеріяли. По році Зубер продав першу будівлю, щоб на сумежній парцелі здвигнути другу, вдвічі більшу. На третій рік він готов був повторити те саме. Будівельні підприємці з міста вже й зупинялися поглянути на ці нові дімки з інтересом і прихованими плянами. Але всі ждали ще, що зробить Зубер далі.

Особа Зубера стала вже досить популярна, його ім'я з'явилося вже в місцевій пресі. І поволі його слава меркла. Дві чергові будівлі, що їх почав Зубер, стояли невикінчені, непокриті навіть. Все кругом грузло в болоті. Важко було заманити когось, щоб відкупив це сумнівне підприємство.

Зубер щез з овиду. Недокінчені будівлі височіли примарами на краю глинястої пустелі, їх прибивала негода і сумно гляділи забиті дошками отвори вікон.

Міська управа вже почала турбуватися про дальшу долю початих будівель. Ніхто й не знав гаразд, куди подівся Зубер. Було очевидне, що він застряг без капіталу і свою кар'єру закінчив мабуть утечею, залишаючи борги.

Але Зубер з'явився знову по довшому часі. З першої хвилини було ясно, що побував десь у пошукуванні за капіталом. І що знайшов його. Він вирівняв довги, докінчив будівлі, причепурив.

Тепер людська пам'ять згадувала вже кожну дрібничку з його життя. Він закупив нараз кількадесять парцель. Дітвора, що гралася по пустирях, бачила не раз, як високий, як чорногуз, у коротких пумпах пан сновигався по бур'янах, викопах у землі, біля глинища. Як міряв чудним приладдям поле, закликаючи інколи хлопчаків потримати сторчма та поносити розмальовані смугасто тички.

Незабаром Зубер подав міській управі фантастичний проєкт, опрацьований в деталях, з потрібними кошторисами й поясненнями: груба в'язка паперів і карт, що впала вагою на стіл бурґомістра і вчинила справжню революцію.

Зубер проєктував створення нової дільниці на пустирі. Пропонував збудувати у глинищі міську цегельню, з випаленої цегли мурувати модерну оселю, що вміщала б тисячі людей. Шлях вирівняти, покрити асфальтом, відкрити ігорні площі, купальні басейни.

Була саме передвиборча кампанія і Зуберів проєкт Соняшного Проспекту попав на сторінки преси як найважчий аргумент проти досі існуючого порядку, як програма партії, яка вже декілька років змагала безуспішно захопити владу в місті. Противники висміювали фантазії незнаного пришельця, вказуючи на астрономічні цифри, яких не стравить жадний бюджет, на нереальність усього проєкту, на те, що в тому випадку міські податки треба б підвищити вчетверо і якщо виборці цього прагнуть у такі важкі часи, так їх воля.

Нова партія знову вказувала, що бородаті батьки народу засиділися бездільно і місто загрузло під їх кермою та дуситься у кітловині. Тисячі людей без праці, молодь чахне на безсоняшних заулках. Що проєкт зовсім реальний, треба тільки нового погляду на світ.

Ім'я Зубера з'являлося щоразу в пресі, про нього говорили тисячі людей з погордою й ненавистю, то з признанням і захопленням.

З ДІЯЛЬНОСТИ ПРЕДСТВНИЦТВА В. О. У. Н. РАДИ В З.Д.А.

(Комунікат Інформаційного Бюра Представництва ВО УНРади в ЗДА).

Відділи головних осередків української еміграції в ЗДА.

Щоби зустрітися з широкими колами українського громадянства в ЗДА та ознайомитися з його побутом, потребами і думками, а з другого боку поінформувати українську громадськість про діяльність Українського Державного Центру, Голова Представництва ВО УНРади в ЗДА, д-р Степан Витвицький, відвідав упродовж червня ц. р. такі осередки: В днях 1—4 VI. громаду в Кліivленді, в днях 7—10 VI. — в Бостоні, в днях 14—16 VI. — в Филаделфії і в днях 20—26 VI. — в Дітройті. В усіх названих місцевостях відбулися віча громадянства, підготовлені і зорганізовані окремими для тієї цілі сформованими комітетами. Не дивлячись на дуже несприятливу пору року, а саме на пору великих спек, віча були дуже численні і проходили в піднесеному настрої. Скрізь присутні вітали д-ра Ст. Витвицького дуже тепло, даючи таким чином вислів своїй відданості ідеї Української Державности та Державному Екзильному Центрові, як її репрезентантові. На кожному з цих зібрань Представник Виконного Органу, привітавши місцеве громадянство в імені УНРади, з'ясував в довшій промові історію її повстання, її ідеологічну платформу і ті основні принципи, що лягли в основу нашої верховної державної усванови. Опісля накреслив в загальних рисах її діяльність та її політичні завдання під сучасний мент. Після доповідей деякі учасники нарад, приналежні до організацій, що не входять в систему УНРади, ставили запити про її відношення до УГВР, до УПА, про консолідаційну акцію і т. ін., на що д-р Витвицький давав вичерпуючі і явні відповіді, які вповні переконували і задовольняли зібране громадянство. — З часі побуту п. Представника ВО в названих місцевостях відбувалися ще скрізь товариські зустрічі, а крім цього наради з провідниками поодиноких громадських і політичних організацій. При всіх цих нагодах виявлялися, нераз у дуже зворушливих формах, глибоко патріотичні почування нашого громадянства та його повна відданість УНРаді.

Інтерв'ю для Голосу Америки.

З нагоди четвертих роковин оснування Української Національної Ради, які припадали на день 16 липня ц. р., Голова Представництва дав довше інтерв'ю представникові українського відділу Голосу Америки, яке було передане радіом цієї установи. В своєму інтерв'ю д-р Витвицький, відповідаючи на запити редактора Голосу Америки, представив докладно генезу УНРади, її структуру, склад та дотеперішню діяльність.

Зв'язок з Американським Комітетом Визволення Народів СССР.

В своєму характері Представника ВО УНРади та Голови Координаційного Центру представників поневолених народів СССР, д-р Степан Витвицький підтримував і в останньому періоді своєї діяльности контакти з Американським Комітетом адмірала Кірка. Д-р Витвицький поінформував адмірала Кірка про рішення Конференції всіх українських партій і середовищ, що відбулася в Мюнхені дня 24 червня ц. р. в справі передумов співучасти українців в акції названого Комітету та вказав на можливість і необхідність компромісової розв'язки питання включення українців в його мюнхенську радіовисильню. П. Представник Виконного Органу подав теж заздалегідь адміралові Керкові рішучі застереження УНРади щодо евентуального надуживання української мови в радіопередачах, ведених неуманд атованими українським громадянством особами чи групами.

Координаційний Центр представників поневолених народів СССР.

Д-р Витвицький відбув розмови з представниками поневолених народів, які входять в очолюваний ним Координаційний Центр, та поінформував їх про свої заходи в справі акції Американського Комітету. Всі репрезентовані в Координаційному Центрі групи підтвердили свою однозгідність зі становищем УНРади відносно акції Американського Комітету.

Зв'язки з представниками народів з-поза залізної заслони.

Пильну увагу присвятив д-р Витвицький, як Керманич Ресорту Закордонних Справ, справі нав'язання контактів і дружніх взаємовідносин з уповноваженими представниками і провідними політичними діячами т. зв. сателітських народів, які перебувають в Ню Йорку, або у Вашингтоні. В тій цілі він відбув розмови з екзильними провідниками балтійських народів, чехів, мадярів, румунів, болгар і хорватів. Всі ці зустрічі проходили в дуже приязній атмосфері, причому співрозмовці д-ра Витвицького висловлювали бажання підтримувати постійні контакти з Виконним Органом і на будуче. Нав'язані контакти подають надію на скріплення взаємовідносин зі згаданими національними групами. Своїми розмовами д-р Витвицький підготовив грунт до прийняття українців до т. зв. Зеленого Інтернаціоналу (організація селянських партій сателітських народів) та до Центрального Східно-Европейського Комітету (об'єднання демократичних партій, що діяли на території сателітських держав до часу II. Світової Війни). З нагоди т. зв. Віліямбурзької Декларації екзильних провідників східно-европейських країн в справі привернення народам цих країн людських прав і політичних вольностей, д-р Витвицький надіслнав усім підписаним під Деклярацією діячам листа з привітаннями і висловами солідарности ВО з постулятами Декларації. В свойому листі д-р Витвицький вказав на спільність інтересів сателітських народів з інтересами українського народу.

Зв'язки з Американським Комітетом для Об'єднаної Европи.

Щоб посунути вперед справу включення України в Европейський Рух, д-р Витвицький увійшов в контакт з Американським Комітетом для Об'єднання Европи, передаючи його президентові, генералові Донавановi відповідну записку разом з усіма матеріялами й інформаціями про дотеперішні заходи українців в цій справі.

Інтервенція в Державному Департаменті.

В цілі вияснення відношення офіціяльних американських чинників до української проблеми, д-р Витвицький, як Керманич Ресорту Закордонних Справ ВО, відвідав в дні 22 липня ц. р. п. Дейвіса, шефа Відділу для справ Совєтського Союзу в Державному Департаменті. В переданому при цій нагоді меморіялі, п. Представник ВО вказав на анормальну ситуацію української політичної еміграції, яка опинилася поза рамами американських акцій боротьби з комунізмом і не користується в своїй політичній дії жадною американською допомогою, не маючи змоги включитися ані в схему Американського Комітету Вільної Европи, ані в склад Американського Комітету визволення народів СССР. Д-р Витвицький з'ясував п. Дейвісові українські політичні позиції і зокрема українські пропозиції щодо організації в Мюнхені радіовисильні Американського Комітету адмірала Кірка.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

Шікаґо, Ілл.

Шікаґо — проти народовбивства.

З ініціятиви ДОБРУС-у, Громадський Комітет Українських Організацій міста Шікаґо влаштував у неділю, 3 серпня, маніфестацію проти московсько - комуністичного народовбивства, що пройшла з надзвичайним успіхом. Не зважаючи на гарячий літній день, коли кожна жива душа — яка тільки має можливість, втікає з міста, щоб подихати бодай в неділю дещо свіжішим повітрям і освіжитися озерною чи річковою водою, велика авдиторія школи Шопена, що вміщує біля двох і пів тисячі осіб, майже по береги наповнилася в цей гарячий пополудневий день українським громадянством, як також чималою скількістю американців і представників поневолених Москвою народів, щоб запротестувати перед вільним світом проти систематичного винищування Москвой поневолених нею народів і звернутися до уряду Злучених Держав Америки з проханням, розпочати слідство масового морду українців у Вінниці, на Поділлі.

У вступному слові, голова Шікаґовської Філії Добрус-у, п. Василь Ростун, заявив, що червона Москва впродовж свойого тиранства в Україні знищила біля 25 мільйонів українців. Знов о. Василь Профета з Нюарку, який керував маніфестацією, ствердив, що всі поневолені Москвою народи, з Україною в авангарді, ставлять активний спротив московсько - большевицькому грабіжництву й мордуванню, але для успішного закінчення їхньої визвольної боротьби їм необхідна й зовнішня поміч. І тому треба освідомити американців, вказуючи їм на ту небезпеку, що її може принести й для Америки на своїх кривавих баґнетах брутальний Кремль. Місцевий промовець, адв. Роман І. Смук, ствердив, що українці міста Шікаґо саме перед 20 роками офіційно звертали увагу Департаментові Стейту у Вашинґтоні на цю загрозу, вказуючи на мільйонові жертви неповинних українців, замордованих і засланих селян, виморених штучним голодом українських чоловіків, жінок і дітей. Тоді то Департамент стейту у відповідь прислав листа уряду СССР, підписаного Літвіновим, в якому, очевидно, заперечувалося ті злочини, в яким уряд ЗДА, на жаль, тоді повірив.

Головними промовцями з української сторони були: Арх. Григорій та д-р Катерина Кохно з Міннеаполіс, Мінн. Це наочні свідки розкопок масових могил в т. зв. „Совєтському Городі Культури й Відпочинку" у місті Вінниці, що їх переводила міжнародна комісія в 1943 р. Архієпископ Григорій був членом тієї комісії та відправляв похорони помордованим, а д-р Катерина Кохно брала участь у розкопах, як студентка медицини з рамени Медичного Інституту, який переводив медичну аналізу трупів. Промовці зобразили жахливу картину московсько-комуністичного звірства, трагічну картину пізнавання трупів рідними їх і т. п. Промови були дуже цікаві, ілюстровані фактичними доказами й безліччю прикладів. Підчас цих оповідань на залі потекло чимало сліз з очей учасників маніфестації. Це ж бо рідні брати, сестри, батьки, сини й дочки, друзі погинули також подібною смертю з рук ката...

По висвітленні документального фільму про мордерство українців у Вінниці та американських полонених у Кореї, палку промову виголосив молодий і енерґійний республіканський конгресмен Шіген. Конґресмен гостро критикував політику уряду ЗДА у відношеннідо СССР. Навів ряд прикладів, які вказували на помилковість тієї політики. У своїй промові підкреслив своє ірляндське походження та ствердив, що доля його народу в деякій мірі денедавна була подібна до долі українського народу, а тому він добре розуміє Українську Визвольну Боротьбу і має для неї великі симпатії. Тому приобіцяв у вересні цього року піднести справу народовбивства в Україні, а зокрема масового морду в Вінниці, перед Конґресом ЗДА.

В імені поневолених Москвою народів, сприязнених з Україною, промвляв кол. міністер Білоруської Народної Республіки, Змагар. Промовець ствердив, що за найновішими вістками з краю, частини УПА боряться тепер на Білорусі. Стверджуючи єдність боротьби народів проти Москви на землях, запевняв, що всі поневолені Москвою народи йтимуть прямолінійно спільним фронтом з Україною проти Москви, яка б вона не була.

Маніфестація пройшла з великим успіхом. Вона збудувала учасників, вона закликала до ще більшої чуйности і ще більшої сцементованости в боротьбі з московсько-большевицьким імперіялізмом.

Петро Надтисянський.

Ню Йорк, Н. Й.

Свято Братства св. Володимира, відділ 130 УНС.

В першу річницю смерти бувшого нашого брата бл. п. Антона Горішного його дружина, п-ні Катерина Горішна, справила для Братства милу несподіванку, обдарувавши його новими прапорами на милу і постійну пам'ять про свого мужа.

Дня 19 липня ц. р. відбулося урочисте посвячення цих прапорів. В церкві св. Юра, при вул 7, протоіг. о. Лотоцький відправив з цеї нагоди Службу Божу в присутності членів і гостей. По Службі Божій відбулася церемонія посвячення прапорів, а відтак панахида за померших членів Братства, список яких був відчитаний, в числі 49.

Тяг дальший цього свята перенесено до ресторану п. Миколи Кравчука, де відбулася скромна перекуска, яку розпочав молитвою о. Лотоцький. Голова товариства, п. О. Марків, отвираючи цю частину свята, передав провід в руки досвідченого старшого брата, інспіратора свята, п. Мих. Коваля. Першою точкою була офіційна передача нових прапорів в руки проводу Братства, яку довершила пані Горішна.

Підчас перекуски складано щирі привіти для Братства і п-ні Горішної за її дар.

Крім теплої промови о. Лотоцького і підбадьоруючого Братство до дальшої продуктивної праці, слова, яке виголосив п. Г. Герман, головний секретар УНС., промовляли також представники інших товариств як п. П. Кучма від Тов. Дністер, п. Марко з від. 204, п. Ликтей від Тов. Зоря, п-ні Шкодзінська від Тов. Червоний Хрест, п. Хоміцький від Тов. Єдність і інші. Вкінці на заклик секр. від. п. Лучанко, присутні зложили добровільні датки в сумі $65, з чого $45 управа передала до УКК, на його працю.

Пожертви склали: Микола Кравчук $10; по $5: П. Кучма і Михайло Белців; по $3: О. Марків і М. Гладка; по $2: Г. Лучанко, І. Малець, Мих. Кравчук, Ст. Турчин, п-ні Ф. Козуляк, Шулер, В. Гладун і Л. Грицак; по $1: Марко, Гасій, Коваль, Ликтей, Боднар, П. Малець, п-ні Шкодзінська, п-ні Коваль, Мудрейко, Сакман, Малик В., Шевців, Врелюс, Колодницький, Серетний, Сеньковський, Галятин, Шпак, Місєвич, п-ні Стрілець і Марко.

Отсей дорогою Управа Братства складає щераз прилюдне щире Спасибіг п-ні К. Горішній за такий щедрий дар для Братства, як теж всім учасникам за їх пожертви.

Г. Лучанко, секр.

КОНЦЕРТ XIII. В. О. К. У МАНІТОБСЬКІМ УНІВЕРСИТЕТІ У ВІННІПЕҐУ

Дня 5 серпня 1952, відбувся концерт учнів XIII. Вищих Освітніх Курсів в Авдиторії Манітобського Університету в Вінніпезі. Було дуже багато приявних, між ними студенти, професори, батьки й запрошені гості. Велика авдиторія була битком набита вже перед початком концерту. Програма складалася з пісень, танків, промов і сольових виступів. На окрему увагу заслуговували виступи танкової групи в „Гопакові" та „Гуцулці" й виступ піяніста п. Джонсона. Треба теж відмітити високо-мистецьке виконання „Аркана", „Гандзі", „Козачка", виступ солістки Чоменко, та інше.

У цілому концерт був на високому мистецькому рівні, й увінчався повним успіхом. Публіка реаґувала дуже живо на всі точки програми. Після концерту відбулося прийняття для професорів, курсантів і гостей у приймальні Університету, а по тім товариська забава й танці.

Ще треба згадати, що це вже третій концерт українських студентів літньої школи в Манітобському Університеті. Його підготовили: д-р П. Маценко (хор), пані Д. Нижанківська-Снігурович (танки), та пані М. Барабаш (піяністка). Між учасниками були студенти з Канади й З. Д. А.

Б. Гарасимів.

Хроніка українського життя

В КАНАДІ

(За українською пресою).

Український довідник про Канаду

На днях появилась на книжковому ринку нова книжка під назвою „Юкрейніен Ір Бук" на рік 1952-53 (Український Довідник"). Сторінок 76 великої вісімки. Хто перегляне той річник, може виробити собі образ про українське життя і поширення життя українців в Канаді.

„Ми бідні, ми нічого не маємо!" — таке чути нераз. — От погляньте на англійців чи на інші народи, в них все є!

Ми бідні тому, що про себе нічого майже не знаємо. Кожний дивиться лише через своє віконце на світ і не бачить, що ґен далеко, куди око не засягне, далеко поза вікном живуть і діють українці чи люди української крови. Їх повно по всій Канаді. Вони мають товариства, церкви, парафії, інституції, адвокатів, підприємців і все, що потрібно мати модерній національній спільноті в Канаді. З вікна всього того не видно, але коли хто сяде за стіл, візьме собі в руки „Український Довідник на 1952-53", зразу йому відкриті двері всюди. Він все знає, що конечно потрібно знати в короткій формі, головно знає, де що є і як до людей дістатить. Ось там стрінете короткі дані про людей, що їх часто згадує преса, як нпр. Чапленко, Дикур, Хаба, Івах, Грановський, Господин, Грушка - Геріс, Гаврилюк, Гладун, архиєп. Ладика і єп. Германюк, митрополит Іларіон, Гуменюк, Григорович, Гункевич, Коннар, Книш, Дзюба, Кошиць, Корчинський, Залозецький, Кисілевська, Лазаревич і т. д.

Кожний свідомий українець та кожна свідома українка вважають своїм обов'язком стояти в рядах Українського Народного Союзу, щоб своїм членством збільшити кадри ідейних українських працівників!

Чеський консул отримав дозвіл замешкати в Канаді

Оттава. — Чехословацький консул в Монтреалі, Георґ Марес, що відмовився повертатись з своєю сім'єю „на родіну", отримав від канадійського уряду дозвіл затриматися в цій країні на шість місяців. Г. Марес працював як консул у Монтреалі від 1948 року. Сам він — член комуністичної партії ще з-перед війни. Проте, як у багатьох визначних комуністів, так і в нього наступила переоцінка своїх поглядів. Він лобачив, що не поділяє антихристиянських і антидемократичних напрямних комуністичного уряду й, коли йому запропонували приїхати до Чехії на двомісячні вакації, він вирішив залишитись у вільній країні. Він переконаний, що його трьом дітям не було б дозволено знову повернутись до Канади.

Розвіювання наклепів

(Закінчення на стор. 3-тій)

Джерела цього лежать в кровно-історичних засновках. Дух сєнкєвічового твору „Вогнем і мечем" ще довго буде представляти полякам українців, як диких різунів. Коротка доба польської самостійности не сприяла покращанню відносин, навпаки, серед поляків усе наростала ненависть до непокірних громадян, яка врешті вилилась у так безглуздих вчинках, як розвалювання соток старовинних українських церков на Холмщині та Підляшші, насильне навертання на польськість тощо. Зокрема у Варшаві нехіть до українців спалахнула після вбивства міністра Перацкого й голосного судового процесу над змовниками. Дії УВО — ОУН на „Кресах" оцінювалися польським громадянством, як бандитизм, а не як ідейна політична боротьба, хоча подібні недавні чини Пілсудского проти росіян представлювано, як геройство.

Отож, коли на Польщу посипалися від 1939 року найрізніші нещастя, то найлегше було назвати спричинниками тих нещасть українців. Ніякі докази, ніяке наведення фактів не допомагало, настільки міцне було в цьому переконання поляків. Коли ж наступив вибух повстання у Варшаві, то ненависть за всі біди звернулась на неповинну варшавську українську громаду. Кілька тисяч українців, переважно з найпростіших шарів, були помордовані відповідними органами польського повстанчого уряду. Про це немає згадки в жодному з польських спогадів про ці часи, але про це колись треба буде полякам заговорити, хоч би для того, щоб допомогти нам устійнити подробиці мордування українського населення Варшави.

Коли німці почали вживати російських відділів для поборення повстання, то усі поляки були переконані, що проти них воюють українці. Цю гадку, припускально, підтримував і провід Армії Крайової, поскільки відразу за Вислою стояла могутня совєтська російська армія й противросійські гасла були б більш, як несвоєчасні.

Тому саме в усіх публікаціях про повстання, одаково як з підсовєтської Польщі, так і на еміґрації, злочини бриґади Камінського окреслюють як злочини українців. У одним „документальнім" варшавськім видавництві недавно можна було прочитати про тогочасні ґвалтування, що їх доконували українці у варшавських лічницях, при чому ці „українці" розмовляли між собою по-російському, як можна переконатися з зацитованих уривків розмов. В усіх усних оповіданнях мешканців Варшави про злочини „українців", ці злочинці розмовляють по-російському. „Дайош", „Палячка, паді сюда", „Вот красавіца" й подібні вислови, що їх українець хіба й не розуміє, чули ми всі в оповіданнях тих, що пережили нещастя Варшави, — з поясненням: „ох, ці українци!"

Теонія з Федевих Соколовська Кабарівська

Рік 1889 — село Жатків золочівського повіту, рік 1952 — Нюарк, Америка. Рік і місце народження, рік і місце смерти. Дати, між якими змістилось життя; місця початку і кінця життя.

Затишне галицьке село, оточене нивами, ланами — хати в садках — благословенне підсоння — синє українське небо, що відбившись в дитячих очах, залишило в них на все життя ласкаві відблески.

Кінець шляху на чужих, закованих в камінь берегах.

Скорбний шлях української жінки новітньої доби.

Передо мною листки списані життєписними датами: дбайливе виховання в домі батька, проф. Федева, семінарійна матура, учителювання, подружжя. Шість років подружнього життя. Повний розцвіт жіночого організму і четверо маленьких, що прийшли на світ в ті роки.

Молода мати, оточена дрібними дітьми, а над ними вже зловісні заграви. Війна. Час, в якому і приспана Україна будиться в огні, а все, що в народі свідоме й ідейне, встає до боротьби. Тоді пані Теонія кладе на вівтар батьківщини свою першу велику жертву: її муж, старшина Української Галицької Армії, гине в бою.

Молода вдова. Як тяжко перенести втрату, як тяжко звикнути до життя безталанних. Але треба жити, треба ховати дітей. Нелегке завдання. Здавалось би, забере воно всі сили, ввесь час. Але ж ні. Свідома громадянка і велика патріотка не замкнулася в свойому особистому, повному турбот житті і, де тільки знаходиться, завше стоїть в перших лавах громадських робітників.

В часі Визвольних Змагань пані Соколовська працювала в Українському Червоному Хресті, опікуючись раненими і хворими та влаштовуючи різні імпрези і збірки, щоб здобути засоби на його діяльність. Коли польські тюрми заповнились українськими політичними в'язнями, їх опіці пані Теонія присвячує свої сили. В 1928 році переїздить з дітьми на постійний побут зі Станиславова до Львова. З цього часу її життя і громадська діяльність зв'язані з Просвітою і Союзом Українок. Як член Виділу львівської філії Просвіти та як її організаторка, їздить по селах, закладає читальні, виголошує доповіді, влаштовує імпрези. Жива і діяльна, вона любить свою працю, вміє підійти до людей, через те її праця приносить гарні успіхи, а люди горнуться до неї. Завтяки великому араторському талантові вміє переконувати і захоплювати, а, як учителька з покликання, вміє виховувати і провадити народ. З цього періоду її життя слід згадати її працю на курсах домашнього господарства у Львові, яких була душею, та організацію свята „Обжинок" у Львові, що стало зразком для інших подібних обрядових свят у Галичині.

В 1931 році в особистому житті пані Теонії настала зміна: вона вдруге одружилась. В панові Кабарівському знайшла вона доброго, вирозумілого приятеля і опікуна своїм дітям. Жила родина у Станиславові, де пані Теонія знову станула до праці в Просвіті і в Союзі Українок. Активна українська родина не була до вподоби польській владі і, щоб її позбутись, переводять пана Кабарівського, який був залізничним урядником, до Познаня, а пізніше взагалі звільняють з праці. Платня емерита була маленька, а дітей треба було посилати до шкіл, тож пані Теонія мусіла думати також про заробітну працю.

Від часу звільнення з посади, Кабарівські оселились на Гуцульщині в Дорі. Там, крім інших громадських обов'язків, пані Теонія прийняла головування в місцевому Кружку Союзу Українок. Багато праці поклала вона для піднесення культурного рівня і національної свідомости населення Гуцульщини, і була знана та шанована по широкій околиці.

Там застала її друга світова війна. У вересні 1939 року поляки арештують подружжя Кабарівських та перевозять до в'язниці у Станиславові. З приходом большевиків обоє втікають з тюрми. Але свідома українська родина не може залишитись непоміченою: пана Кабарівського арештують большевики та вивозять на схід. Більше про нього пані Теонія не чула. Все населення в Дорі співчувало пані Теонії і боліло її горем. Її сини й одна дочка втікають через „зелену границю" на захід, — ані Теонія лишається з старенькою мамою в Дорі .Коли прийшли німці, пані Теонія була помічна людям знанням німецької мови. В той жорстокий час переслідувань і масових арештів на Гуцульщині, вона писала безпорадному населенню різного роду заяви, прохання, тощо, служила йому порадами й опікою.

Пізніше переїжджає до Львова до сина Юрка. Наче для того, щоб там допити до кінця свою чашу, прийняти удар, якого материнське серце не може витримати. В тій добі розпачу і чорних злочинств призначено було її синові загинути від братньої руки. Темні сили піднеслись із дна розколеної організації і мордували. Сліпі і роз'юшені ворожими намовами, підіймали руку на вчорашнього побратима.

На вулиці Львова вбито сина, а матері лишилась на спомин книжечка, особиста виказка, що її син носив у нагрудній кишені. Книжечка, на якій присохли руді плями. „Це кров мого сина" — сказала мати, показуючи мені книжечку. І здавалось мені, що то не книжечка на її долоні, тільки власне бідне серце.

Скорбна українська мати! Роздумуючи над Твоєю жорстокою долею, болісмо горем, яке звело Тебе передчасно в могилу. В глибокому смутку і пошані схиляємося перед Твоєю світлою пам'яттю.

Олександра Животко

ВСЯЧИНА

ЗАГУБЛЕНИЙ У ЛІСІ ПРОФЕСОР ПІДПАЛИВ ЛІС

У місцевій Сістерс, Оре., каліфорнійський професор д-р Лінколн Контанс пішов до лісу на наукові досліди і загубився мов мала дитина. Щоб дати про себе знати, він розложив багаття та шукав виходу. Йому вдалося вийти з лісу, але зате ліс зачав горіти. Професор зголосив на поліції цей випадок. Йому грозить грошова кара від 25 до 500 долярів і кара в'язниці від 10 до 90 днів. Суддя заявив, що йому дадуть найнижчий вимір кари, бо він має за собой лагодячі обставини, хоч і спалив нехотячи аж п'ять акрів лісу.

ПАПІР ІЗ КАРТОПЕЛЬ

Цікавляться плянами, щоб картопляного крохмалю вживати до виробу паперу. Над цією справою думають у стейті Мейн, де управляють багато картоплі і де існують фабрики паперу. Вже підписали контракт продуценти картопляного крохмалю у стейті Мейн і Департамент промислової співпраці при Мейн університеті.

ПІДВИШКА ЦІН, ЯКОЮ НЕ ЖУРИМОСЯ

Часописи доносять, що жаб'ячі ноги дуже подорожіють, бо аж п'ятдесять центів на одному фунті. Та ширший загал наших читачів, здається, цим не дуже журиться, бо з цього приводу невдоволені тільки ресторони, які приготовляють ці, не дуже популярні між нами, страви, а також смакуни жаб'ячих ніжок. Їх привозять з Японії, досі фунт коштував один доляр і 35 центів, а тепер аж на 50 центів більше. Японці годують жаби на фармах, бо дикі жаби дуже дорогі. Вісім робітників зможе зловити за цілий день тільки 30 до 40 фунтів жаб. Думають над тим, щоб ширше розвинути плекання жаб на Флариді, бо там найкращі умови для життя цих сотворінь.

ГАРЛЕМСЬКА КОШІВКОВА ДРУЖИНА ГРАЄ ПЕРЕД ПАПОЮ ПІЄМ XII.

З Кастель Гандольфо повідомляють, що туди прибула кошівкова дружина негрів з Гарлему — дільниці Ню Йорку, яка була на приватній авдиєнції Папи Пія XII. Дружина подарувала Папі м'яч зі своїми підписами. Папа зацікавився грою, якої він ще не бачив, і просив негрів показати йому свою гру. Дружина п'ять мінут демонструвала цікаві трюки з м'ячем таки в авдиєнційній залі. Папа був здивований зручністю грачів і при кінці заявив їхньому провідникові, Абові Саперстейнові: „Ці молоді люди направду дуже спритні".

МЕМОРІЯЛИ НА 18-ту КОНФЕРЕНЦІЮ МІЖНАРОДНЬОГО ЧЕРВОНОГО ХРЕСТА

На 18-ту Конференцію Міжнародного Червоного Хреста, що відбулася в днях 23. 7. до 9. 8. в Торонті, внесено меморіяли: Центральний Комітет АБН, Делеґатура АБН у Канаді та всі національності, які входять в склад Делеґатури АБН у Канаді. Від українців меморіял внесла Головна Управа Ліґи Визволення України.

В меморіялах з'ясована сьогоднішня ситуація за залізною заслоною, злочини народовбивства, поповнювані Москвою в минулому й сучасному та поставлені домагання виключити СССР з Міжнародного Червоного Хреста, розпочати слідство в справі народовбивства і визнати повстанські армії поневолених Москвою народів воюючими арміями на основі Гаазької Конвенції.

Довідуємося з часописів, що і Українські Католицькі Єпископи з Канади вислали письмо - петицію Конференції Міжнародного Червоного Хреста в Торонто в обороні нашої Церкви та України.

МОЛОДИЙ УКРАЇНСЬКИЙ НАУКОВЕЦЬ

Молодого українського науковця Івана Дорожинського називають „детективом вітамінів", бо він працює як дослідник вітамінів в державній лябораторії департаменту здоров'я й добробуту в Галіфаксі в Канаді. Він при помочі складних наукових апаратів аналізує кількість вітамінів у напів лічничих продуктах. Тепер він шукає за кількістю вітамінів роду „А" в риб'ячому жирі, а незабаром буде аналізувати вітаміни в марґарині та вітамінових пілюлях. Іван Дорожинський народився 1925 р., в лябораторії працює від 1951 року.

Ген. Наґіб проєктує земельну реформу в Єгипті

Каїро. — Преса приносить подробиці про нарис проєкту земельної реформи, запропонованої генералом Наґібом. Проєкт предвиджує обмежити право власности на землю до 200 акрів, а надвишку має перебрати держава і розділити між селян, що мають менше, як два акри землі. Держава платитиме за відібрану землю протягом 30 років. Платня відбуватиметься 3,25% державними бондами. Ціна землі буде така, якою була пересічна вартість одного акра в 1937, 1938 і 1939 роках. Оцінюючи, що землевласники, всіх їх 2,200 і вони мають у своїх руках 1,167,000 акрів, — стратять у реформі 117,774,000 фунтів в порівнянні з тою вартістю, яку вони дістали б тепер при продажі землі з вільної руки. Генерал Наґіб відбув довшу конференцію з прем'єром Алі Магером і заявив пізніше, що між ними панує повне порозуміння. Але рада міністрів ще не зайняла ясного становища до нового проєкту земельної реформи, запропонованої генералом Наґібом. Одночасно зорганізували окрему комісію для чистки всіх нечесних діл попередніх урядів. Взивається єгиптян і чужинців, щоб повідомляли про всі випадки корупції. Зредуковано видатки на королівську родину і на цивільну листу бувшого короля. Родина має діставати річно 24,000 фунтів замість давніших 100,000, а цивільна листа короля зредукована з 100,000 фунтів до 21,000, з чого 9,000 фунтів має йти на видатки реґенційної ради.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ УНС

ДЖЕРЗІ СИТІ, Н. ДЖ.—Місячні збори Бр. св. І. Хрестителя, від. 270, відбудуться в неділю, 17. серпня, в год. 3. пополудні, в У. Н. Домі. Проситься членів прибувати численніше на збори і приносити свої вкладки на означений час. — В. Бутковський, рек. секр.

Посмертні Згадки

МИХАЙЛО МАЗУР, довголітний член Т-ва. ім. Т. Шевченка, від. 52 УНС., в Голійок, Масс.,помер 5.серпня цр. в 60-му році життя. — Покійний складав завжди більші жертви на українські цілі. Походив зі села Глібів, пов. Скалат, Україна. Полишив у смутку сестру Анну і Шваґра Івана Затонських і дальшу рідню. — Похорон відбувся 8. серпня при участи родини і членів до Укр. Прав. Церкви св. Михаїла в Вунсакет, Р. Ай. і там похоронено на укр. правосл. цвинтарі. В. И. П.!
Д. Хрупалик, секр.

ИОАННА ДАҐЕТ, дочка Івана і Анни Нестерук, членкиця відділу УНСоюзу 277 в Гартфорді від 1940 року, упокоїлась 18. липня в 32 році життя. Покійна оставила в смутку мужа і четверо діточок, маму, сестри і брата. Похорон відбувся 21. липня. — В. И. П.!
Е. Гомотюк, секр.

ЗМІНА АДРЕСИ!

Ще раз пригадуємо нашим передплатникам, що зміняють місце свого побуту, щоб одночасно з повідомленням про зміну адреси обов'язково присилали поштовими марками 10 ЦЕНТІВ за виготовлення нової адресарної кліші, а члени УНС ще й число свого Відділу.

Адміністрація „Свободи".

ТАРЗАН, ч. 2894. „Верхова їзда".

Дикий виклик самця мавп пролунав, коли Тарзан, витягнувши ніж з пояса близького сторожа, скочив на арену.

На хвилину Толдо затримався, коли Тарзан скочив між нього і його добич. Потім, дико ричачи, він напав.

Скочивши набік, коли Толдо піднявся, щоб потягнути його вниз, Тарзан схопив жменю гриви, використовуючи хвилину нападу бестії, щоб скочити на її хребет.